

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

**Podíl učitele praktického vyučování na zvyšování motivace
a zájmu o obor**

Bakalářská práce

Autor: **David Herolt**

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Marie Hanušová

2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

David Herolt

Specializace v pedagogice
Učitelství praktického vyučování

Název práce

Podíl učitele praktického vyučování na zvyšování motivace a zájmu o obor

Název anglicky

Participation of the practical teaching teacher in increasing motivation and interest in the field

Cíle práce

Cílem práce je zjistit a zhodnotit, jakou mírou se podílí učitel praktického vyučování na zvyšování motivace žáků o obor za využití metod v praktickém vyučování.

Metodika

Míra motivace žáků bude zjišťována pomocí dotazníkového šetření u žáků a učitelů praktického vyučování střední odborného školy. Bude sledován vliv učitele praktického vyučování na žáky a pohled těchto žáků na motivační prvky učitele. Získaná data budou analyzována a interpretována, posléze graficky zpracována. Práce bude zakončena doporučením způsobů ke zvýšení motivace žáků. Vedle informačních zdrojů bude využito i příkladů dobré praxe.

Doporučený rozsah práce

dle pravidel pro psaní bakalářských prací

Klíčová slova

žák, učitel, motivace, koučování, metody

Doporučené zdroje informací

HORSKÁ, V. *Koučování ve školní praxi*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2450-8.

HRABAL, V. – PAVELKOVÁ, I. – MAN, F. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-23487-9.

PRŮCHA, J. *Psychologie učení : teoretické a výzkumné poznatky pro edukační praxi*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2853-2.

VALIŠOVÁ, A. – KASÍKOVÁ, H. – BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

WHITMORE, J. – LISA, A. *Koučování : rozvoj osobnosti a zvyšování výkonnosti : metoda transpersonálního koučování*. Praha: Management Press, 2019. ISBN 978-80-7261-559-9.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Mgr. Marie Hanušová

Garantující pracoviště

Katedra profesního a personálního rozvoje

Elektronicky schváleno dne 28. 5. 2021

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 5. 2021

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 18. 03. 2022

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Podíl učitele praktického vyučování na zvyšování motivace a zájmu o obor

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Zde bych rád poděkoval paní PhDr. Mgr. Marii Hanušové za cenné připomínky a odborné rady, které mi velmi napomohly ke zpracování této práce.

Dále své rodině za podporu a trpělivost během celého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce byla zaměřena na zjištění podílu motivace na žáky vedené učitelem praktického vyučování. Závěrečná práce byla rozdělena na dvě části. Teoretickou část a praktickou část. Teoretická část zahrnovala pojmy a informace spjaté s motivací, které jsem vypracoval z odborné literatury. V praktické části bylo zvoleno vlastní šetření v podobě dotazníku. Elektronické dotazníkové šetření bylo zahájeno v polovině prosince roku 2021 do konce února roku 2022. Šetření bylo anonymní a osloveni byli převážně žáci středních odborných škol a jejich učitelé odborných výcviků.

Na základě vyhodnocení svého šetření jsem v závěru bakalářské práce objasnil dosažení cíle a zhodnotil vynaloženou motivaci pedagogů praktického vyučování na žáky.

Společně se všichni shodují na důležitosti motivačních prvků při výuce praktického vyučování. Pedagogičtí pracovníci jsou velmi schopni budovat v žácích sociální postoje a hodnoty k životu. Svým vedením dokáží vést své žáky k lepším výkonům. Každý z nich volí různou formu motivace, kterou zahrne do stanovení cílů výuky. Je zřejmé, že každý žák vyžaduje jiný přístup k učení a má jiné hodnoty, proto musí pedagogičtí pracovníci vyhledávat patřičné motivační prvky. Myslím, že se to v případě skupin žáků, pedagogickým pracovníkům daří.

Klíčová slova

Žák, učitel, motivace, koučování, metody výuky

Abstract

The bachelors thesis was focused on the detection of the practical education teachers part in the motivation of students. The thesis was divided into two parts, a theoretical and a practical part. The theoretical part contains concepts and information linked to motivation, which i worked out with the help of professional literature. In the practical part, an own investigation in the form of a questionnaire was chosen. The electrical survey began in mid-December of the year 2021 and closed in the end of february 2022. The survey was anonymous and predominantly students of secondary vocational school and their professional training teachers were adressed.

Based on the evaluation of my investigation i clarified the achievement of my goals and evaluated the usage of motivation in practical teaching.

Everybody agrees on the importance of motivational elements in practical teaching. The teaching staff is very much able to evoke social stances and norms for everyday life within students. They prove to lead their students to a better performance. Every teacher chooses different types of motivation, which they incorporate into their setting of goals. It is obvious, that every student requires a different teaching approach and has different values, which is why pedagogical workers have to choose appropriate motivational elements. In my opinion, these student groups prove the teachers to be successful.

Keywords

student, teacher, motivation, coaching, teaching methods

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	10
1 Cíl a metodika.....	10
2 Základní pojmy spojené s motivací.....	11
2.1 Potřeby.....	12
2.1.1 Maslowova hierarchie potřeb.....	12
2.2 Zájmy.....	14
2.3 Postoje.....	15
2.3.1 Ovlivňování postojů.....	16
3 Osobnost učitele.....	17
3.1 Výukové metody.....	17
3.2 Vyučovací styly.....	20
3.3 Koučování.....	20
4 Osobnost žáka.....	22
4.1 Charakteristika adolescence.....	22
4.2 Vytváření identity.....	23
4.3 Motivace žáka k učení.....	24
5 Dobrá praxe.....	25
6 Poradenská a informační centra pro výběr profese.....	26
6.1 Informační a poradenské středisko na úřadu práce.....	26
6.2 Dny otevřených dveří.....	27
PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
7 Vlastní průzkum.....	28

7.1	Zadání dotazníku.....	28
8	Shrnutí praktické části	44
9	ZÁVĚR	45
10	Seznam použitých zdrojů.....	47
11	Seznam příloh	49

ÚVOD

Volba budoucího povolání, tedy studijního oboru, je velkým životním krokem každého z nás. Mnohdy jsou představy dětí odlišné od představ dospělých, někdy dětem chybí motivace, inspirace, vzor. Ve většině případech však výběr budoucí školy a studijního oboru z větší míry ovlivní doporučení a názor rodiny. To, zda děti studium bude bavit a naplňovat je věc jiná. Tento stav je možné zjistit až během studia. V této fázi hraje důležitou roli také přístup učitele. Jako profesionál ve svém oboru by měl být schopný motivovat žáky, ukázat jim možnosti profesního růstu a po celé studium efektivně zvyšovat zájem o obor. Není to snadná cesta, mnohdy by se dalo říct, že bez zpětné reakce, ale z pedagogického a psychologického hlediska je to ten nejlepší způsob, jak žákům ukázat, že právě jejich vybraný obor je ten nejlepší s možností dalšího studia či budování své kariéry.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Bakalářská práce se dělí na část teoretickou a praktickou. Byla vytvořena na základě mnou prostudované odborné literatury se zaměřením na rozvoj osobnosti žáka a učitele, na motivaci, která může vhodným způsobem ve větší míře ovlivnit přístup žáka ke studijnímu oboru a k jeho profesní budoucnosti. Zmíněné byly také informační a poradenská centra, která mohou vedle působení vlivu učitele a rodiny napomoci žákům při rozhodování při výběru budoucí školy.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit a zhodnotit, jakou mírou se podílí učitel praktického vyučování na zvyšování motivace žáků o obor za využití metod v praktickém vyučování. Míra motivace žáků byla zjišťována pomocí dotazníkového šetření u žáků a učitelů praktického vyučování střední odborné školy. Dále byl sledován vliv učitele praktického vyučování na žáky a pohled těchto žáků na motivační prvky učitele. Získaná data byla analyzována a interpretována, posléze graficky zpracována.

Práce byla zakončena doporučením způsobů ke zvýšení motivace a zájmů žáků o obor. Vedle informačních zdrojů bylo využito také příkladů dobré praxe.

2 Základní pojmy spojené s motivací

Motivací se rozumí souhrn všech vnitřních a vnějších faktorů, které aktivují lidské jednání s cílem něčeho dosáhnout. Tyto faktory se podílejí na řízení a dosahování požadovaných výsledků a na hodnocení vlastních úspěchů a neúspěchů (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s.158).

„Zkušení i začínající učitelé pokládají motivaci za předpoklad úspěšného učení a pro mnoho z nich je největším úkolem přimět své žáky k tomu, aby se učit chtěli. Jestliže se učit nechtějí, může jejich učení být natolik neefektivní, že se případně nenaučí vůbec nic. Když víte, jak žáky motivovat, můžete tímto jejich učení podstatně zvýšit“ (Petty, 2009, s.153).

Při výuce se uplatňují dva základní typy motivace, kterými jsou:

1. Vnější motivace
2. Vnitřní motivace

Vnější motivování žáků ze strany učitele spočívá ve stanovení cílů výuky

- Sdělování postojů vůči žákovi nebo třídě
- Sdělování svého očekávání vůči žákovi
- Probouzení sociálních a poznávacích potřeb žáků
- Probouzení výkonové motivace
- Zmírňování pocitu strachu ze školy, z předmětu či zkoušky

Vnitřní motivace vychází ze žákova sebepojetí, aktuálních osobních zájmů a cílů. Důležitou roli hrají také žákovy minulé zkušenosti týkající se dosavadních úspěchů a neúspěchů (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s.158).

2.1 Potřeby

Potřeba je stav jedince, který je vnímán jako nedostatek nebo přebytek něčeho a který podněcuje k činnostem, pomocí nichž lze tento nedostatek nebo přebytek odstranit. Dalo by se říci, že potřeba znamená něco chtít.

Existuje velká škála potřeb, např. fyzické a duševní nebo také bio-psycho-sociální potřeby.

Z hlediska vzdělávání rozeznáváme základní potřeby:

1. Poznávací – získávání nových znalostí, dovedností
2. Citové – emocionální a citové stavy
3. Výkonové – obtížnost úkolů a problémů, které má jedinec vyřešit
4. Sociální – sociální vztahy aktérů (Vacínová, Langová a kol., 2007, s. 61)

2.1.1 Maslowova hierarchie potřeb

Americký psycholog Abraham Harold Maslow vytvořil v roce 1943 představu o uspořádání lidských potřeb, podle které byly potřeby uspokojovány od nejnnutnějších fyziologických, postupně směrem nahoru až k potřebě seberealizace. Potřeby uspořádal do tvaru pyramidy z důvodu vzájemné provázanosti, kdy jedna potřeba stojí na druhé a k projevení „vyšších“ potřeb musí být uspokojeny potřeby „nižší“.

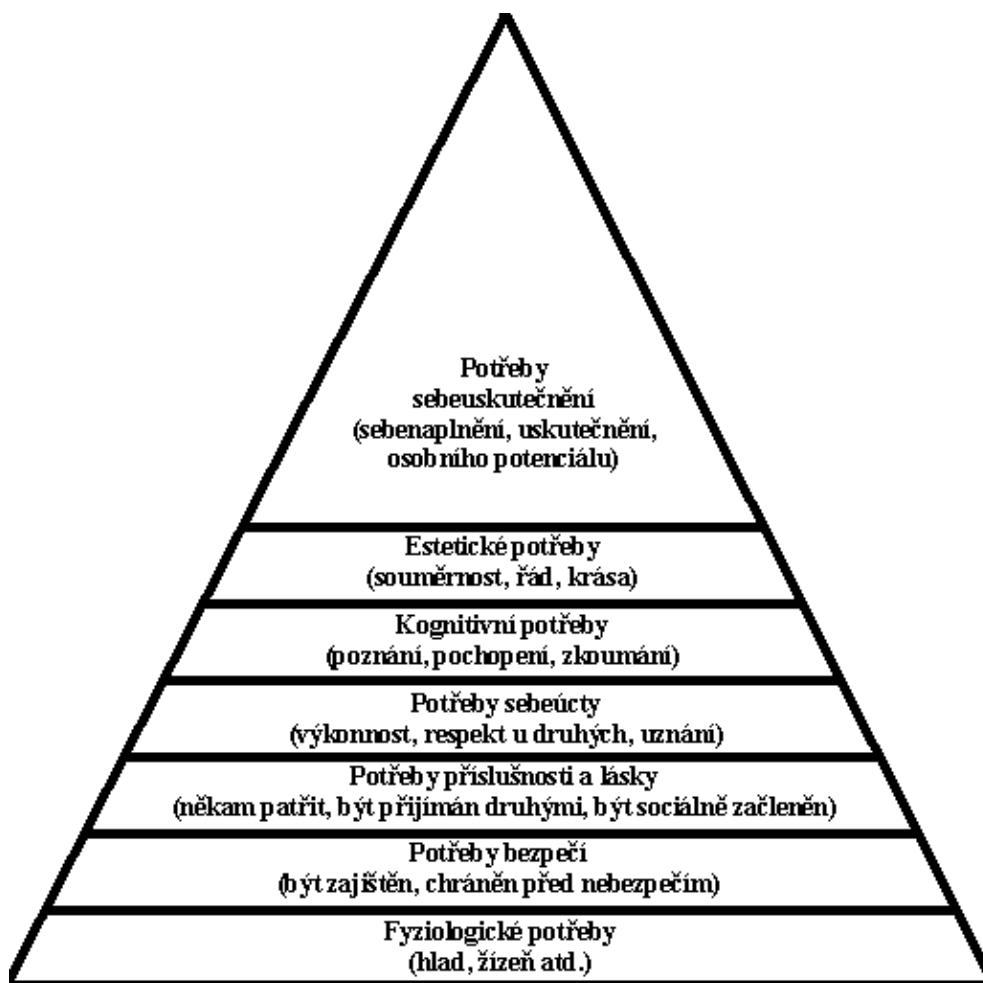
V prvním stupni je nejsilnější motivací zakódovaná potřeba přežití a ta nutně závisí na přežití fyzické schránky. Dýchání a krevní oběh jsou provázané a v hierarchii potřeb jde o potřeby nejzákladnější, nejdůležitější a zcela neodvratné, alespoň má-li být zachován váš život (zdroj Maslowova pyramida lidských potřeb – Filozofie úspěchu. [online]).

Fyziologické potřeby a potřeby spojené s bezpečím jsou ve většině případů vrozené, zatímco potřeby společenské, rozumové a ostatní vyšší jsou propojené s naučenými odezvami.

Dle Maslowa, lidé, kteří dosáhli v pyramidě potřeb vrcholu, tedy sebe uskutečnění se vyznačují těmito znaky:

- Vnímají dobře skutečnost a snášejí nejistotu.
- Přijímají sebe i ostatní takové, jací jsou.
- Jsou v myšlení a v chování spontánní.
- Více se zaměřují na problém než na sebe.
- Mají smysl pro humor.
- Jsou velice tvořiví.
- Dobře odolávají společenským tlakům.
- Záleží jim na prospěchu lidstva.

- Velice si cení základních životních prožitků.
 - S několika lidmi dokáže mít dobré mezilidské vztahy.
 - Mají objektivní pohled na život.
 - Jedná se o osoby bez duševních problémů.
 - Vyroce úspěšní v uplatňování svých vloh a schopností.
- Sebe uskutečnění se dle Maslowa vyznačuje těmito způsoby chování:
- Schopnost prožívat život jako dítě, se zaujetím a soustředěním.
 - Ochota zkoušet nové věci.
 - Při hodnocení zážitků se umět řídit vlastními city než tradicí a autoritou.
 - Poctivost.
 - Ochota stát se neoblíbeným v případě nesouhlasu svého názoru s názory ostatních.
 - Ochota přijímat zodpovědnost.
 - Schopnost pracovat na každém úkolu.
 - Ochota rozpoznat vlastní psychologickou obranu (Fontana, 1997, s.215-217).

Zdroj: dielektrika.kvalitne.cz

2.2 Zájmy

Zájmy jsou součástí zkoumání osobnosti a jejich povahu a sílu lze ověřit u dětí zhruba mezi pátou až šestou třídou základní školy. Mnohem obtížnější je však určit původ zájmů a zjistit, jakým způsobem může učitel nejlépe podpořit rozvíjení těch zájmů, které jsou pro společnost nejhodnotnější.

„Aby učitel pomohl dítěti rozvinout zájem (či s ním související schopnost) o věci, které jsou považovány za hodnotné, spočívá jeho úkol v zásadě v tom, aby:

- K tomu poskytoval vhodné příležitosti
- Ukázal dětem, k čemu je takový zájem užitečný.
- Nehodnotil kompetenci dětí v dovednostech, které se zájmem souvisejí, dokud nedostaly dostatek příležitostí nezbytných k jejich vytvoření.
- Dával najevo vlastní nadšení a zaujetí“ (Fontana, 1997, s.222).

Důležitým bodem je také učitelovo pochopení k tomu, že ani po poskytnutí všech důležitých příležitostí, nemusí mít děti k danému zájmu stejný citový vztah jako učitel. V případě učitelova negativní reakce může dojít k vyvolání větší zaujatosti vůči danému zájmu z důvodu nepřátelství vůči učiteli, z úzkosti, pocitu nedostatečného nadšení apod. V případě ponechání volnosti může naopak postupem času dojít k rozvinu požadovaného zájmu. Je zapotřebí si uvědomit jedinečnost každého jedince s vlastním souborem psychologických vloh a životních zkušeností, a že není možné, aby každého člověka těšily totožné věci (Fontana, 1997, s.222).

2.3 Postoje

Postojem se rozumí vztah jednotlivce k okolnímu světu, k ostatním lidem i k sobě samému. Vyznačuje se schopností chovat se nebo reagovat určitým stabilním způsobem. Postoje jsou nejčastěji získávány spontánním učením již v rodině, později v různých sociálních prostředích. Jsou závislé na kulturních, etnických a vzdělanostních faktorech a úzce souvisí s hodnotovými systémy (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s.210).

Z psychologického hlediska se postoje dělí na:

Instrumentální (věci jsou uspořádán tak, jak si přejeme).

Postoje sloužící poznání (řízené potřebou porozumět sobě a světu).

Postoje vyjadřující hodnoty (souvisí s naším mravním přesvědčením a sebepojetím).

Postoje sociálně přizpůsobivé (vytvořené naším přáním být součástí nějaké skupiny).

U dětí, kde se postoje teprve utvářejí se nejvíce ve vzdělávacím procesu uplatňují postoje instrumentální a postoje sloužící poznání (Fontana, 1997, s. 224).

Postojem ke škole se rozumí vztah jedince, skupin nebo celé společnosti k instituci školy nebo ke konkrétní škole. Důležitou roli hrají postoje učitelů a odborníků, stejně tak postoje žáků a rodičů.

Postoj žáka ke škole, k učitelům i k výuce ovlivňuje celý proces učení a celkový rozvoj žáka (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 210).

2.3.1 Ovlivňování postojů

„Abychom děti pro něco zaujali a abychom je motivovali k touze po úspěchu v dané oblasti, musíme jim především pomoci získat k příslušné činnosti kladný postoj. Ke vzniku žádoucích postojů také přispívá odměňování za změny v chování“ (Fontana, 1997, s.227).

Při usměrňování postojů u dětí by se učitel měl držet těmito zásadami:

Být vzorem a vykonávat určitou činnost přímo před dětmi.

V souvislosti s nápodobou vzoru společenského chování by učitel měl jít příkladem svým žákům.

Při ovlivňování postojů poskytnutím vzoru a seznámením dětí se závažnými tématy je důležité, aby se učitel snažil využít příležitosti k upevnění změn v chování, které z nových postojů vyplívají. Děti by tak měly co nejdříve užít nového chování po zpozorovaných změnách v postoji.

Dětem by nemělo být vnucováno nadšení a úspěch. Při pasivním přístupu se děti samy budou chtít podílet na příslušných činnostech svojí účastí. „Dobrý učitel přitáhne žáka vlastním zaujetím až tam, kde nadšení začne zpevňovat samo sebe a kde žák pak již dokáže pokračovat sám“ (Fontana, 1997, s.227-228).

3 Osobnost učitele

Abychom měli možnost co nejlépe pochopit žáky, je zapotřebí brát v potaz všechny možné vlivy, které na ně mohou působit. V prostředí školy bývá tou nejvýznamnější složkou právě sám učitel (Fontana, 1997, s. 363).

Ve většině případech je na učiteli komplexní rozvoj žáků a naplnění cílů, ale do značné míry může svým přístupem ovlivnit spolupráci

žáků a podílení se na výsledku. Psycholog V. Holeček je zastáncem názoru, že by měl učitel projít sociálně-psychologickým výcvikem, díky kterému bude schopný klást důraz na výchovnou složku výuky ve svém předmětu.

V rámci komplexního rozvoje by měl být učitel vnímat žáka jako jednotu mnoha částí.

- Vnímat žáka jako živou bytost, která se ustavičně mění.
- Vnímat žáka jako člověka, který se nemusí vždy ztotožňovat s názorem učitele.
- Vnímat žáka jako osobnost, které pomáhá hledat cestu.
- Dát žákům možnost podílet se na činnosti v hodině.
- Trvale vytvářet šance na úspěch v učení.

Učitel by měl mít odborné znalosti v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje. Neměl by vycházet jen z laických teorií, ale měl by být schopen je převést do praxe a srozumitelně je žákům vysvětlit. Učitel by měl být schopen změn týkajících se sebe samého, ale také pracovních postupů. Neměl by zapomínat, že jako vzdělaný pedagog plně odpovídá za výchovu a vzdělání žáků ve školském zařízení. Měl by být trpělivý, tvořivý, neustále se vzdělávat a být vzorem prosociální a pozitivní komunikace (Vališová, Kasíková, 2011, s. 286-287).

3.1 Výukové metody

Jedná se o určité prostředky, postupy a návody, pomocí nichž můžeme dosáhnout rozvoje vzdělanosti a naplnění výchovně-vzdělávacích cílů. Úspěšnost výuky spočívá ve vzájemné spolupráci žáka a učitele. Výukové metody se řadí mezi základní didaktické kategorie a plní funkci výchovnou a komunikační (Zormanová, 2012, s.13). Pro dosažení co nejefektivnější zpětné reakce je důležité znát silné a slabé stránky vyučovacích metod. Ujasnit si účel hodiny, vzít v úvahu fyzické prostředí, náladu ve třídě, na zjištěné skutečnosti včas reagovat a pamatovat si metody, které měly v minulosti dobrý ohlas. Dle činnosti a preference žáků patří mezi prvních 10 nejoblíbenějších vyučovacích metod: Skupinová diskuze, simulační hry,

divadlo, výtvarné práce, design, pokusy, alternativy, zkoumání pocitů, praktické myšlenky a laboratorní práce (Petty, 2013, s.144).

Nejčastějšími klasifikacemi výukových metod jsou:

Z hlediska pramene poznání – aspekt didaktický

- metody slovní
- metody názorně demonstrační
- metody praktické

Z hlediska aktivit a samostatnosti žáků – aspekt psychologický

- metody sdělovací
- metody samostatné práce žáků
- metody badatelské, výzkumné, problémové

Z hlediska fází výuky – aspekt procesuální

- metody motivační
- metody expoziční
- metody fixační
- metody diagnostické
- metody aplikační

Z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

- postup srovnávací
- postup induktivní
- postup deduktivní
- postup analyticko-syntetický

Z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační

- kombinace metod s vyučovacími formami
- kombinace metod s vyučovacími pomůckami

Z hlediska interakce a komunikace mezi žákem a učitelem – aspekt interaktivní

- diskuzní metody
- situační metody
- inscenační metody
- didaktické hry
- specifické metody

Kombinovaný pohled na výukové metody – kombinace výukové a organizační formy:

Klasické výukové metody mají dlouhou historii a jsou stále hojně používané. Jedná se o frontální výuku, kdy má učitel dominantní roli a důraz je kladený na předávání informací žákovi.

- Metody slovní
- Metody názorně demonstrační
- Metody dovednostně praktické

Aktivizující metody – jedná se o řešení problémových situací a úloh. Slouží k aktivizaci žáků.

- Diskuzní metody
- Metody situační
- Metody inscenační
- Didaktické hry

Komplexní metody – představují ucelenou kombinaci a propojení základních prvků didaktického systému

- Frontální výuka
- Skupinová výuka
- Partnerská výuka
- Individuální a individualizovaná výuka
- Kritické myšlení
- Projektová výuka
- Výuka podporovaná počítačem
- Otevřené učení
- Učení v životních situacích
- Výuka dramatem (Zormanová, 2012, s.14-17).

3.2 Vyučovací styly

Existují tři známé, ale celkem odlišné účinné způsoby, jakými učitelé vyučují. Tyto styly lze nalézt v kterémkoliv vyučovacím předmětu nebo ročníku.

1. Exekutivní styl – učitel zde vystupuje jako osoba odpovědná za to, že svými dovednostmi a postupy zajistí, aby žáci dosahovali co nejlepších výsledků.
 - Pro tento styl jsou důležité propracované učební materiály a ověřené vyučovací metody.
2. Facilitační styl – učitel jako empatická osoba pomáhá žákům rozvíjet jejich osobnost a sebe porozumění. Důraz klade na žákovo dosavadní zkušenosti.
3. Liberální styl – Učitel zde vystupuje jako osobnost, která žáky vede k lidskému poznání a pomáhá jim stát se vyváženými, erudovanými a morálně hodnotnými jedinci.

Pochopení různých stylů vyučování může být dobrým základem pro reflexi a posuzování vlastní práce učitele. Může také sloužit jako dobrá opora pro výběr takového stylu vyučování, který pomůže dosáhnout toho největšího cíle, a to pomáhat dětem, aby se z nich staly moudřími, kompetentními a citlivými dospělými lidmi (Fenstermacher, Soltis, 2008, s.13,17,18).

3.3 Koučování

Koučování je v poslední době velice rozšířená a oblíbená metoda komunikace nejen ve školství. Je to způsob, jakým se lze sblížit s jedincem a nasměrovat ho správným směrem. A právě při zvyšování motivace zájmu o obor by mohl zkušený pedagog využít této moderní formy komunikace se žákem.

Jedná se však o velice náročnou činnost, která vyžaduje důvěru v žáky, trpělivost a také změnu myšlení u samotného učitele. Hlavním cílem koučování je naučit žáky, aby byli zodpovědní, uměli přemýšlet o dané situaci a o jejím způsobu řešení (Bréda, 2017, s. 99).

Ve školním prostředí lze koučování využít na příklad při plánování aktivit, realizaci zadaných úkolů, řešení problémů a podobně. Využívá se skupinové (týmové) nebo individuální koučování. Ve výuce se koučování využívá zejména ve výchově ke zdraví, tělesné výchově, při práci s mimořádně nadanými žáky nebo se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami.

Větší efektivnost koučování se projevuje u zralejších žáků, kteří mají zájem pracovat na svém rozvoji a převzít odpovědnost za své učení (Horská, 2009, s. 124,124).

Podstatou koučování je naučit žáka samostatně přemýšlet, aniž by se musel navádět k tomu, co a proč má udělat, jak má celou věc vyřešit atd. V určitých případech je tento přístup potřebný, ale většinou žáka rozvíjí pouze omezeně. Strach, pochybnosti a kritika může vést k přetížení nervové soustavy a člověk není schopný řešit danou situaci. Do klidu je schopný se dostat tehdy, dosáhne-li pocitu bezpečí. Jednou z variant je, zaměřit se na vše pozitivní – chválit, děkovat, ocenit, vážit si atd. Důležité v koučování je také schopnost naslouchat člověku, které však vyžaduje spoustu energie a času. Výsledkem toho je porozumění a odhalení žákova potenciálu (Bréda, 2017, s. 102-103, 105-106).

4 Osobnost žáka

„Stát se žákem je začátek významné etapy životní cesty, která může klíčovým způsobem ovlivnit nejen aktuální vývoj dítěte, ale i položit základ rozvojetvorným potencím budoucího samostatného rozvoje dítěte jako osobnosti v dospělém věku. Podstatnými důvody pro docházku žáka a pro jeho zapojení do procesu vyučování je učení se“ (Gromnica, 2010, s.28).

Charakteristika osobnosti žáka:

- Biofyzická charakteristika – tělesná konstituce, rodové dispozice, psychomotorika.
- Socialita – rodinná anamnéza, členství ve skupinách.
- Intelektová stránka – vnímavost, pozorovací schopnosti, fantazie, chápavost.
- Jazykové dispozice – slovní zásoba, vyjadřování.
- Volní dispozice – vytrvalost, cílevědomost.
- Emocionalita – náladovost, převažující nálada.
- Morální profil – vztah ke škole, k povinnostem, celkové chování.
- Pracovní profil – vztah k práci, pracovní vlastnosti a dovednosti.
- Zájmová sféra – dominantní zájmy, zájem o povolání (Gromnica, 2010, s.28).

4.1 Charakteristika adolescence

Adolescence znamená dospět nebo dorůst. Jedná se o latinský termín, který označuje určitou část života v období věku od 10 do 20 let. Tedy období od dětství po dospělost. Výraz adolescenti lze nahradit slovy junioři nebo dorostenci, v pedagogické oblasti je zase označována jako mládež (Macek 1999, s. 11).

Fáze adolescence:

Časná adolescence (pubescence) typická pro věk 10–13 let. Začínají se projevovat první viditelné tělesné změny. Většina dospívajících v tomto období začíná pohlavně dospívat a zajímat se o protějšek podobného věku (Macek 1999, s. 45).

Střední adolescence typické pro věk 14–16 let. Jedná se o období, kdy dospívající začínají samostatně uvažovat a posuzovat. Snaží se být odlišní vyznáváním určitého druhu zábavy nebo módy. Jedná se o období hledání sebe samého. Odlišnosti, kterých se snaží dosáhnout, navyšují popularitu u svých vrstevníků (Macek 1999, s. 45).

Pozdní adolescence typické pro věk 17–20 let. Jedná se o věk blízkému dospělosti, kdy někteří jedinci ukončují svá studia a chystají si najít povolání. V pozdní adolescenci mají mladí lidé potřebu něčeho dosáhnout, sobě i ostatním něco dokazovat a být součástí nějakého důležitého

procesu. V tomto období adolescent dost často přemýšlí o své budoucnosti v profesních i milostných sférách. Rozhoduje se, zda pokračovat ve studiu, stát se finančně nezávislým nebo založit rodinu (Macek 1999, s. 46).

4.2 Vytváření identity

V období adolescence dochází k hledání vztahu k sobě a utváření vlastní identity. „Vytváří-li společnost pro dospívající podmínky, které by se s větší či menší přesností daly nazvat „časem na rozmyšlenou“, „chráněným prostorem pro zkoušení a hledání“ či „obdobím odkladu“, potom proces hledání vlastní identity dostává podobu i společenského úkolu“ (Macek, 1999, s.78).

Vytváření identity má několik etap:

Psychologická diferenciace – uvědomování si své odlišnosti od ostatních vrstevníků, ale především od rodičů. Jejich postojů, rad, hodnot. Může zde docházet k negativním postojům vůči rodičům a dalším formálním autoritám.

Fáze **zkoušení a experimentování** (ve věku 14–15 let) – období soupeření a zbavování se závislosti na formálních autoritách. Budování opory mezi kamarády a spolužáky.

Fáze **navazování přátelství** (ve věku 16-17 let) – obnovování pozitivních vztahů s rodiči, zvyšování zodpovědnosti za své chování a jeho důsledky. Jedná se o období hledání nových pravidel a norem ve vztahu k ostatním lidem. Budování přátelských a sexuálních vztahů.

Konsolidace vztahu k sobě – uvědomění si vlastní jedinečnosti, sebe samého. Propojení vlastní minulosti, přítomnosti a ostatních aspektů svého života (Macek 1999, s. 78-80).

4.3 Motivace žáka k učení

K uspokojivému učení ve škole je zapotřebí dostatečné motivace, která může být ovlivněna jedincem samotným, tedy intrinsická, nebo poskytována okolím čili extrinsická.

Intrinsická motivace: motivačním činitelem pro dětskou zvědavost je zájem vzbuzovaný vlastní zkušeností s výukou. Věci ho baví, odvádějí od nepříjemných myšlenek nebo mu umožňují být úspěšní. Pro pozitivní motivaci je důležité, aby učitel znal svůj předmět a své žáky tak, že práce ve škole bude mít přímý vztah k zájmům žáků. Tím docílí možnost návaznosti vztahu mezi učáním a osobním životem.

Extrinsická motivace: tato motivace je zahrnuta známkováním, vysvědčením, testy, zkoušením, pochvalami apod. Díky této motivaci, úspěchu a následně odměnám, děti budují vlastní prestiž v očích rodičů, učitelů nebo spolužáků a dochází k rozvíjení výkonnostní motivace.

Extrinsická motivace vyžaduje mnoho ohledů, kterými jsou např.:

„V boji se škodlivými účinky stálého selhávání je pro učitele zlatým pravidlem poskytovat příležitost k úspěchu na jakkoli nízké úrovni výkonu. Takovým zážitkem úspěchu si dítě postupně buduje novou představu o sobě a může být povzbuzováno, aby si volilo postupně vyšší cíle“ (Fontana, 1997, s.154).

Aby se neztrácela motivace, není dobré, aby děti příliš dlouho čekaly na výsledky své práce.

Děti by měly soutěžit především sami se sebou a stále zlepšovat svůj výkon. Soutěžení mezi vrstevníky by mohlo způsobit špatné zážitky nebo negativní účinky ze selhání.

Pokud je extrinsický tlak přílišný, děti mohou směřovat k podvádění, záškoláctví nebo předstírání nemocí z důvodu vyvarování se selhání.

Učitelé by měli mít na paměti, že chvála je vysoce odměňujícím zážitkem a pomáhá vytvářet přátelské vztahy mezi žákem a učitelem. Učitel by měl umět chválit nejen za podaný výkon, ale také jako povzbuzování k rozvíjení větší důmyslnosti a tvořivosti dětí (Fontana, 1997, s.153-154).

5 Dobrá praxe

V neposlední řadě je důležité zahrnout také téma dobrá praxe. Učitel praktického vyučování si musí uvědomit, že jeho žáci musí výuku vnímat, aby měli prožitek, aby získali zážitek z vykládané látky a vzali si z toho pro sebe co nejvíce. Zda volí správně zjistí na základě zpětné vazby, reflexe. Učitel praktického vyučování má mít o hodnocení aktivní zájem. Měl by být schopen mimo jiné i sebe evaluace, tím vyjádří odpovědnost za svou práci.

Učitel praktické výuky, má mnohem snazší přístup k motivaci žáka oproti učitelům teoretických předmětů. Přesto je i zde možnost zvýšit motivaci za podpory video prezentací, přednášek s ukázkou, exkurzí, ale také finančním ohodnocením za odvedenou práci. S takovou motivací se setkávají žáci, převážně třetích ročníků. Důležité je pro praxi získat možnost vykonávat ji v partnerských firmách. Tím získává větší zkušenosti žák, ale může být přínosem i pro partnerskou firmu. Zpětná vazba se projevuje takřka ihned.

Příklady dobré praxe se dají spatřit na každé dobré střední odborné škole, je totiž ukázkou přípravy na praktickou výuku, řízení a práce týmů při sestavování ŠVP pro daný obor.

6 Poradenská a informační centra pro výběr profese

Získat informace o budoucím zaměstnání, o které by se rád student ucházel a umět se orientovat ve světě práce lze různými způsoby. Mnohdy užitečné rady poskytne rodina a známí nebo si svoji představu o budoucí profesi vytvoří sami žáci již ve škole. Nejspolehlivějším způsobem jsou však informace o různých povoláních, které poskytují poradenské systémy. Jedná se například o výchovné poradenství v rámci základních, středních i speciálních škol, nebo služby poskytované pedagogicko-psychologickou poradnou či informačním a poradenským střediskem Úřadu práce (Mezera, 2008, s. 90).

6.1 Informační a poradenské středisko na úřadu práce

V rámci působení Úřadu práce je zřízeno tzv. IPS – informační a poradenské středisko pro volbu a změnu povolání, které je určeno:

- žákům základních škol,
- rodičovské veřejnosti,
- žákům SŠ, studentům, absolventům VOŠ a VŠ,
- uchazečům o zaměstnání a dalším zájemcům.

IPS poskytuje aktuální informace o:

- síti středních, vyšších odborných a vysokých škol ČR,
- oborech s výučním listem a oborech s maturitní zkouškou,
- nárocích a požadavcích na jednotlivé profese,
- možnostech uplatnění absolventů všech stupňů vzdělání v praxi,
- situaci na trhu práce v regionu i v celé ČR.

IPS klientům a klientkám pomáhá:

- při výběru vhodného oboru s výučním listem nebo oboru s maturitní zkouškou,
- při vyhledávání školy ke zvolenému oboru z celorepublikové databáze,
- při změně studia, při přestupu na jinou školu.

IPS má k dispozici:

- celorepublikovou databázi škol,
- popisy profesí s informacemi o pracovních činnostech, pracovním prostředí, zdravotních požadavcích,
- informační materiály o středních školách.

IPS realizuje:

- individuální a skupinové poradenství pro žáky základních škol zaměřené na volbu povolání,
- skupinové poradenské programy pro žáky středních škol a studenty VOŠ zaměřené na problematiku vstupu na trh práce,
- skupinové a individuální poradenství pro uchazeče o zaměstnání (zdroj: Informační a poradenské středisko (uradprace.cz [online])).

6.2 Dny otevřených dveří

Dny otevřených dveří pořádají každoročně jednotlivé školy a jsou určeny především pro žáky, kteří mají zájem o studium na vybrané škole. V tyto dny mají uchazeči o studium možnost se seznámit nejen s prostředím a vybavením škol, ale také se studijními i učebními obory, profesním uplatněním, návazností na studium, podmínkami přijímacího řízení apod. Informace, kdy se konají Dny otevřených dveří je možné získat prostřednictvím internetu přímo na stránkách jednotlivých škol nebo u výchovného poradce.

Zajímavostí je také každoroční pořádání veletrhu školství a vzdělávání, které nabízí přehledky středních a vyšších odborných škol. Zájemci o studia na vybrané škole se mohou přesvědčit, co daná škola nabízí a porovnat ji na místě s ostatními školami.

PRAKTICKÁ ČÁST

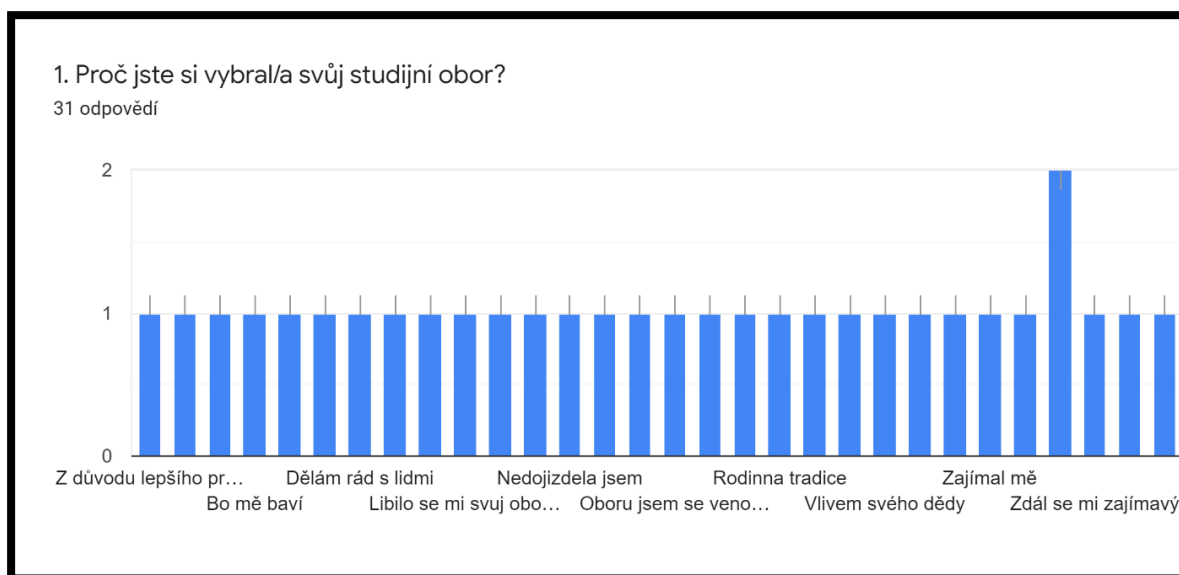
7 Vlastní průzkum

Praktická část bakalářské práce byla provedena formou průzkumu dotazníkovým šetřením. Hlavním cílem šetření bylo zjistit, v jaké míře se žáci setkali s prvky motivace a jestli ji vnímají. Nedílnou součástí byl také průzkum provedený u pedagogů odborných praxí. Cílem bylo zjistit, zda dokáží motivačně zapůsobit na své žáky.

7.1 Zadání dotazníku

Tento průzkum byl proveden od poloviny prosince roku 2021 do konce února roku 2022. Vytvořil jsem dva dotazníky v elektronické podobě,

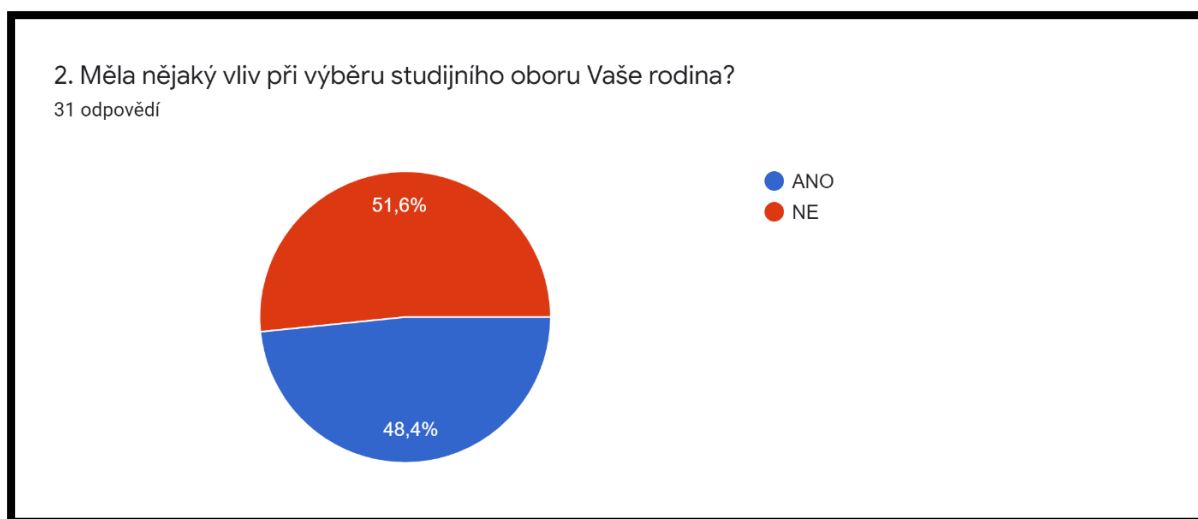
První dotazník obsahoval devět otázek pro žáky a druhý dotazník osm otázek pro učitele praktického výcviku. Respondenti věnovali vyplnění zvoleného dotazníku dvacet minut. V dotaznících se objevily otevřené i uzavřené otázky. Respondent měl tak možnost označit odpověď nebo odpovědět dle vlastního uvážení. Dotazník určený žákům měl 7 otázek uzavřených a 2 otázky otevřené. Dotazník určený učitelům praktického vyučování obsahuje 5 otázek otevřených a 3 otázky uzavřené. Oba dotazníky byly anonymní. Osloveni byli žáci středních odborných škol a pedagogičtí pracovníci, zejména mistři odborných výcviků. Dotazník vyplnilo celkem 61 respondentů, z toho 31 žáků a 30 pedagogických pracovníků.

Zdroj: Vlastní šetření.

Otázka č.1: Proč jste si vybral/a svůj studijní obor.

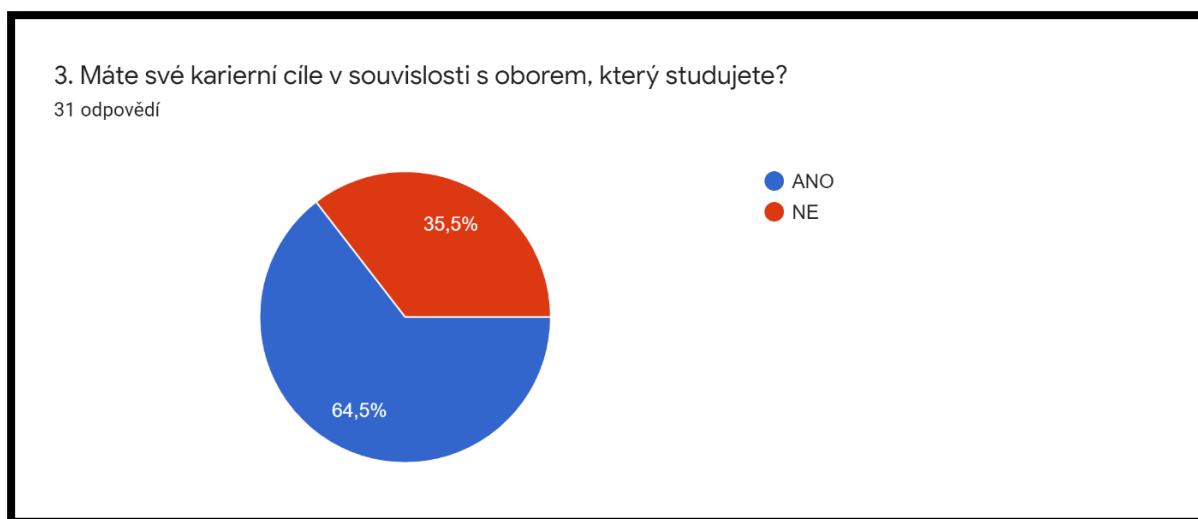
U této otázky jednoznačně převládá skupina žáků, pro které je výběr budoucího povolání důležitý. Na základě odpovědí mohu totiž usoudit, že se respondenti zajímají v předstihu o výběr svého studijního oboru. Není jim lhostejné, čím se budou v budoucnu živit nebo jakým směrem budou mířit jejich další kroky.

Zdroj: Vlastní šetření.

Otázka č.2: Měla nějaký vliv při výběru studijního oboru vaše rodina?

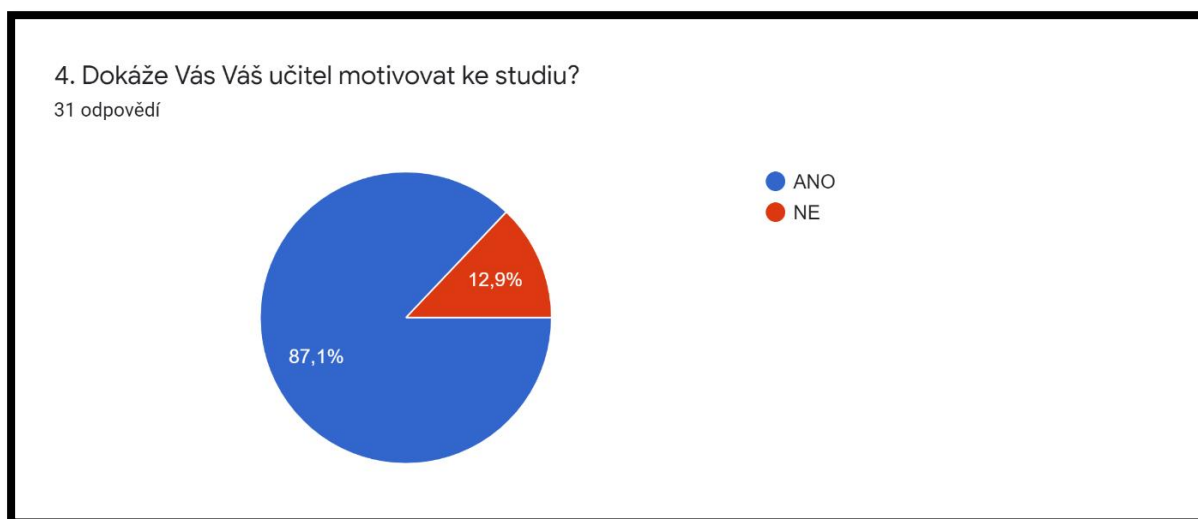
Procentuálně převládá zjištění, že rodina zasahuje do rozhodnutí budoucího studenta. Přesto je patrné, že je velmi podobné množství studentů, kteří se chtějí rozhodnout sami. Z toho mohou usuzovat, že se budoucí studenti více rozhodují sami. Díky změně školského zákona, který zavedl opět povinnost devítileté docházky na základních školách, jsou žáci starší a tím i zodpovědnější.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.3: Máte své karierní cíle v souvislosti s oborem, který studujete?

Zde je zřejmé, že respondenti, kteří byli převážně žáci středních odborných škol, si velmi dobře uvědomují, jakým směrem povedou jejich další kroky. Respondenti mají jasno o své budoucnosti a budou se snažit dělat vše proto, aby dosáhli lepšího postavení na trhu práce.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.4: Dokáže Vás Váš učitel motivovat ke studiu?

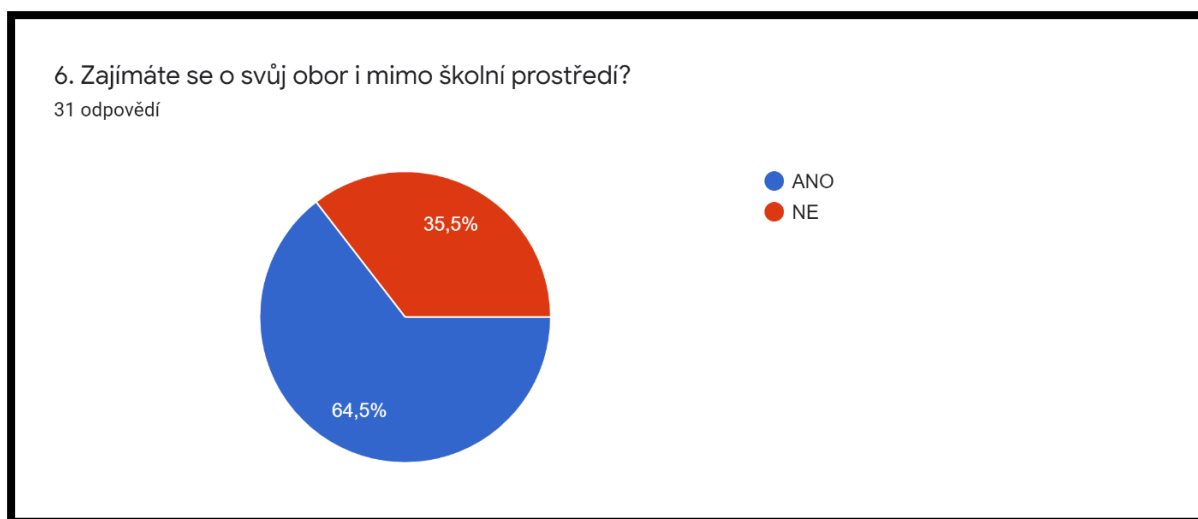
Výsledek 87,1 % považuji za velmi dobré hodnocení pro všechny pedagogy. Z uvedeného průzkumu je zřejmé, že pedagogičtí pracovníci vedou výuky dobrým směrem. Svou zvolenou formou výuky dokáží zaujmout studenta. Je zde velký předpoklad, že využívají několik metod dobré praxe, které se pozvolna dostávají do praktického vyučování.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.5: Jakým způsobem k Vám přistupuje učitel praktického vyučování?

Cílem této otázky bylo zamyšlení žáků nad tím, jak vnímají práci svého učitele v praktickém vyučování. Očekával jsem jednoznačnou odpověď. S velkou trpělivostí. Vzhledem k odpovědím mohu stejně říci, že pedagogové v praxi přistupují k žákovi s přátelským chováním, ale i s profesionálním přístupem, dostatečnou trpělivostí a ochotou něco naučit.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.6: Zajímáte se o svůj obor i mimo školní prostředí?

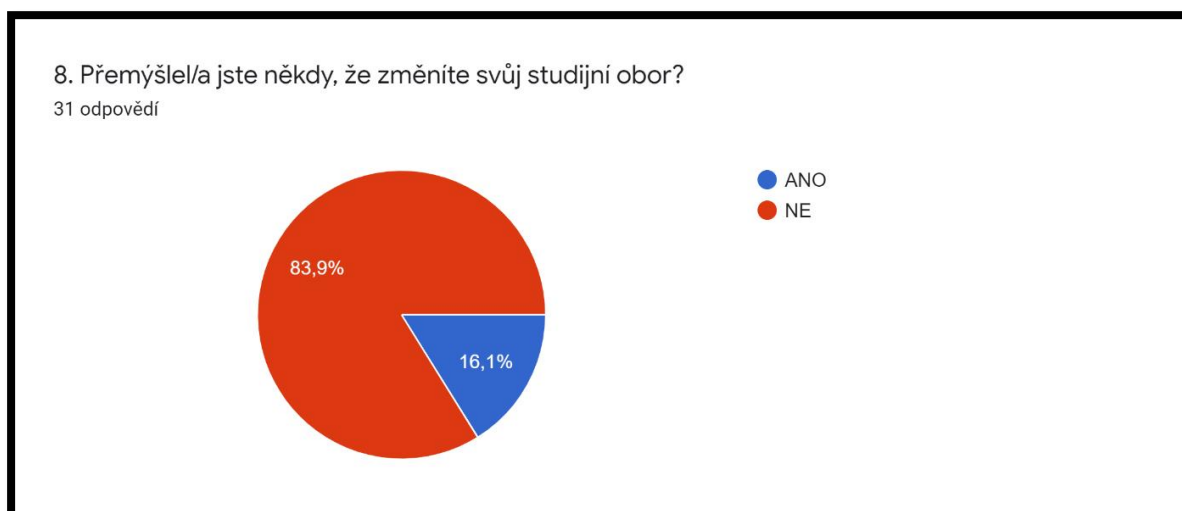
U této otázky je zřejmé, že většina respondentů odpovídala, že se zajímá o svůj zvolený obor i mimo školní prostředí. Je možné z toho usuzovat, že žák má možnost pracovat buď v rodinných firmách nebo na brigádách vztahujících se ke zvolenému oboru, nebo vyhledává doplňující zdroje na internetových portálech či v knihovnách.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.7: Těšíte se na praktické vyučování v rámci vašeho vzdělávání?

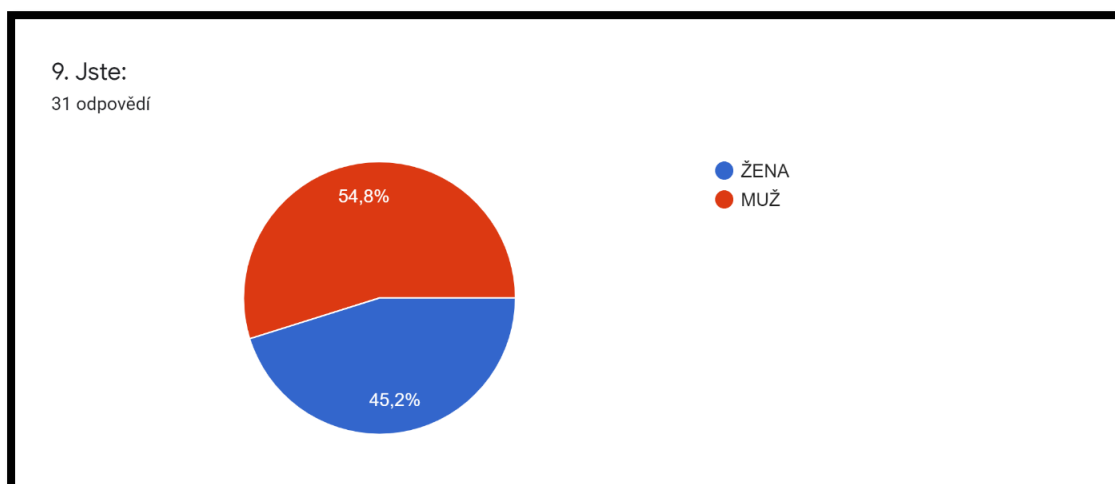
Také zde odpovědi respondentů tvoří 87,1 %. Jednoznačně z toho vyplývá, že se těší na praktické vyučování. Učitel je dokáže motivovat a zvyšovat zájem o praktické vzdělávání. Podobně jako u otázky č. 4, která souvisí s danou otázkou považují výsledné hodnocení za velmi dobré pro všechny pedagogické pracovníky v praktickém vyučování.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.8: Přemýšlel/a jste někdy, že změníte svůj obor?

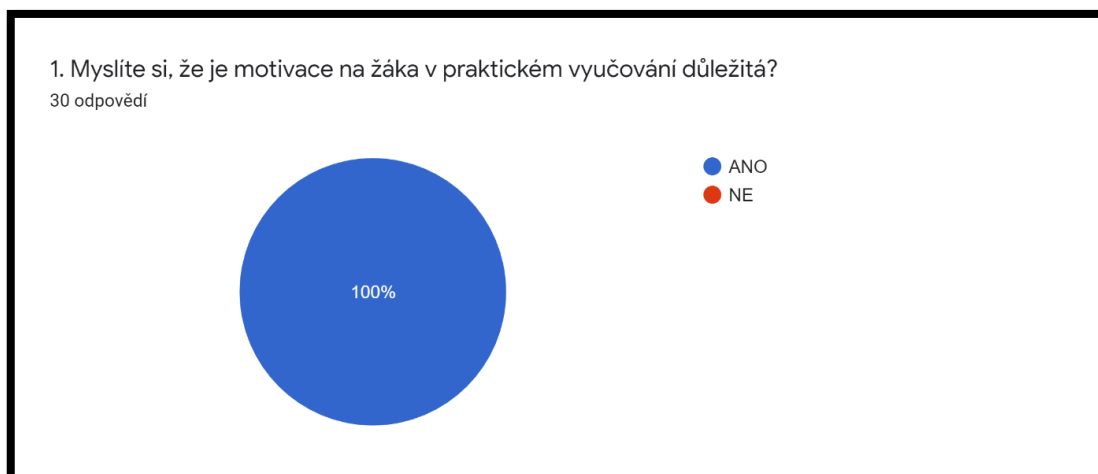
Z výsledku je také zřejmé, že většina respondentů si je jistá svým výběrem studijního zaměření. Pouze 16,1 % si úplně tak jistá není, ale to může být zapříčiněno nezájmem o celé studium nebo v dospívajícím věku si uvědomí, že pokud by si respondent zvolil jiný výběr studia, dosáhl by rychleji svého cíle.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.9: Jste muž/žena

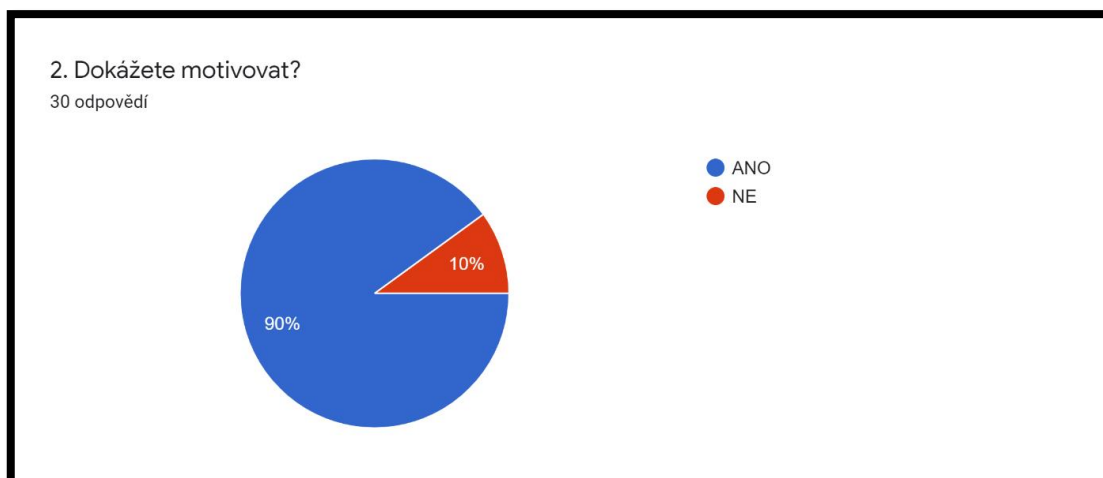
Zde není úplně tak důležité kolik respondentů je ženského či mužského pohlaví. Věděl jsem, že většina respondentů bude ze středních stavebních škol. Sledoval jsem, zda je větší zájem dívek či chlapců o střední odborné školy. Výsledek hodnocení mě mírně překvapil. Předpokládal jsem, že chlapců bude mnohem více a to i na základě narozených dětí v letech 2015–2018.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.1: Myslíte si, že je motivace na žáka v praktickém vyučování důležitá?

Jednoznačná odpověď. Zde není pochyb o profesionálnosti všech pracovníků zapojených do výuky praktického vyučování. Všichni si uvědomují, že bez motivace na žáky nedosáhnou požadovaných cílů. S motivací jde ruku v ruce příprava na praktickou část výuky. Z toho lze usuzovat, že se všichni zapojení pracovníci na své hodiny připravují.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.2: Dokážete motivovat?

Odpověď NE má dost matoucí výsledek. Všichni odborníci odpověděli u otázky č.1 shodně, ale zde 10 % odpovědělo, že nedokáže motivovat své žáky. Takový výsledek mě spíše vede k závěru, že je stále dost pedagogů, mistrů, odborných pracovníků, kteří mají pocit, že to nedokážou. Musím se ptát, proč? Vědí a jsou si jistí, že motivace v praktickém vyučování je důležitá a potřebná. Pravděpodobně odpovídali NE, protože je těžké některé jedince přesvědčit, že to, co učí má smysl.

Otázka č.3: Jaké používáte prostředky k efektivní motivaci na žáka?

Dotazovaní byli požádáni, aby vyplnili alespoň dva nejčastější prostředky k efektivní motivaci. Na otázku odpovědělo 30 respondentů.

Uváděna byla jako efektivní motivační prostředky: komunikace, soutěže, pochvala instruktážní videa, povzbuzování, ale vlastní nápad a pomůcky. Většina pak odpovídala, že volí kladný přístup s budováním důvěry po celé jejich vzdělávání.

Otázka č.4: Jaké styly výuky nejčastěji používáte?

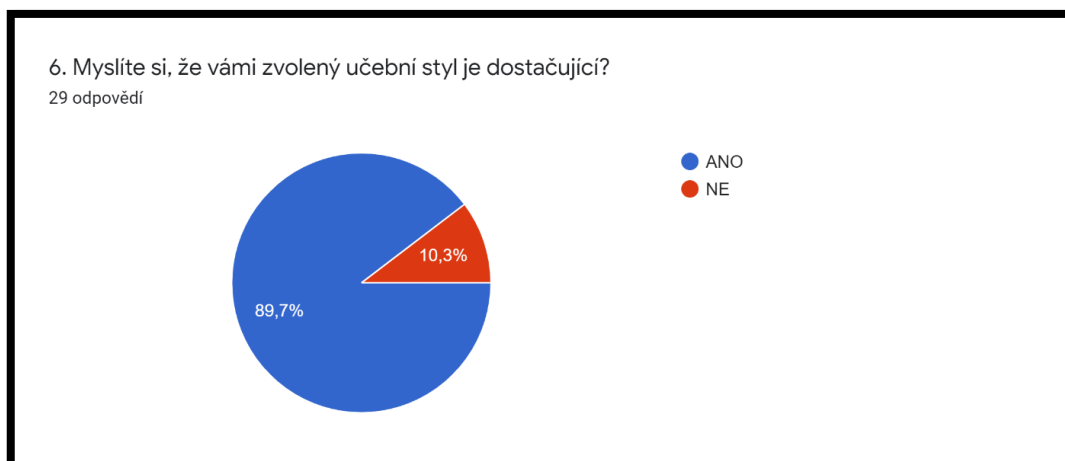
Dotazovaní byli požádáni, aby vyplnili alespoň dva styly výuky. Na otázku odpovědělo 30 respondentů.

Vzhledem k položené otázce bylo více odpovědí, nebyli úplně totožné, ale význam odpovědí byl stejný. Převládaly odpovědi jako motivační prostředky odpovědi jako komunikace, soutěže, pochvaly, instruktážní videa, povzbuzování ale i vlastní nápady a pomůcky. Jednoznačně všechny odpovědi směřovaly na skupinu žáků. Neshledal jsem ani v jedné stručné odpovědi, že by styl výuky zaměřili na jedince.

Otázka č.5: Jaký je nejčastější důvod k ukončení studia?

Na otázku odpovědělo 30 respondentů.

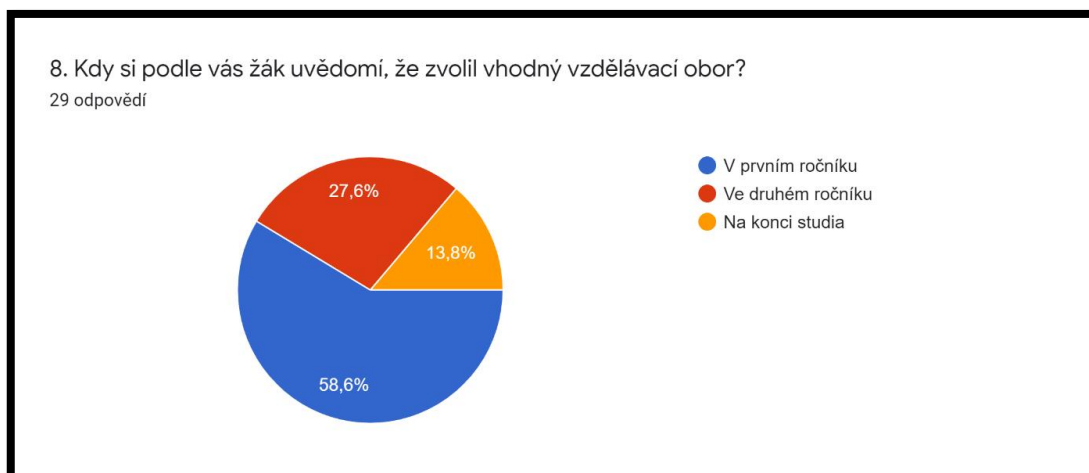
Praktičtí odborníci odpovídali převážně: špatný výběr oboru, slabá vytrvalost, funkčnost rodiny, nedostačená podpora, nezájem o obor. Dokonce uvedli i špatný pedagog.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.6: Myslíte si, že vámi zvolený styl je dostačující?

U této otázky se prakticky nedal čekat jiný výsledek, je totožný s výsledkem u druhé otázky, která je podobná. Pokud 10 % oslovených pracovníků uvádí, že nedokážou motivovat, tak výsledná uvedená hodnota této otázky by měla být shodná. Což je. Zde je možné usuzovat, že respondentům chybí zkušenosti nebo mají nedostatek nových informací, které mohou získat například na odborných seminářích.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.7: Kdy si podle vás žák uvědomí, že zvolil vhodný vzdělávací obor?

Grafický výsledek u této otázky mě nijak výrazně nepřekvapil. Na základě dotazníku určeného žákům bylo zřejmé, že žáci mají zájem o obor, a to ještě před nástupem do prvních ročníků.

Někteří praktičtí vyučující odpověděli, ve druhém ročníku, zde se dá usoudit, že některé žáky vnímají jinak. V praxi je druhý ročník středních odborných škol ukázkou zručnosti, dokazováním toho, že žák již umí. Díky odvedené práci má vyučující větší pocit, že si žák teď uvědomil, ANO to je to pravé, protože žák je dobrý, lepší.

Několik odborníků na praktické vyučování odpovědělo na konci studia. Zde se bude jednat nejspíš o odborníky, kteří posuzují žáka až na základě úspěšného splnění závěrečné zkoušky.

Zdroj: Vlastní šetření

Otázka č.8: Máte více jak tříletou praxi ve svém oboru praktického vyučování?

Zde je výsledek procentuálně znázorněn 51 %: 48,3 %. Začínajících praktických pracovníků je zde znázorněno jako necelá polovina. V praxi to znamená, že odborníci začínají chybět i v praktickém vyučování.

8 Shrnutí praktické části

Praktickou část mého dotazníkového šetření mám rozdělenou na dvě části. Přičemž jsem se každou uvedenou otázku snažil zhodnotit pod uvedeným grafem. Praktická část byla rozdělena na dotazníkové šetření žáků a pedagogických pracovníků, kteří se věnují praktické výuce převážně na středních odborných školách.

Shrnutím praktické části určené žákům středních odborných škol, lze říci, že většina žáků má povědomí o svém budoucím povolání. Žáci jsou ve věku, kdy dokáží vyjádřit svůj názor a postoj. Moc dobře vnímají postoje pedagogických pracovníků, zejména učitelů praktického vyučování. Dokonce jsou na tolik vyzrálí, že dokáží vyhodnotit co je pro ně z praktické výuky důležité. Stejně tak mě překvapili, když se teprve rozhodovali, jakým směrem půjdou po ukončení základní školní docházky.

Shrnutí praktické části určené pedagogickým pracovníkům na středních odborných školách mě přesvědčilo o tom, že pedagogové vědí, jak motivovat své žáky, jak je vést k úspěšnému dokončení studia. Velmi dobře si uvědomují, jaký vliv mají na žáky.

Bohužel jsem nabyl dojmu, že se při své výuce zaměřují na celou skupinu. Motivační podněty by měli zaměřit více na jedince, tím spíše pokud se jedná o praktickou část výuky, jako jsou například dílny. Pokud vezmu v potaz, že se úroveň školství v našem státě každým rokem zlepšuje. Zejména díky profesionalitě pedagogických pracovníků, modernizaci didaktických pomůcek a prostředků. Jsem trochu zklamán, že pedagogičtí pracovníci nedokáží využít více motivační prostředky k přesvědčení žáka, aby zdárně dokončil zvolený obor a hlavně u něj setrval.

Doporučení, které mohu vyvodit z výsledku mého dotazníkového průzkumu je, aby se pedagogové snažili více přiblížit jednotlivým žákům. Nestačí být pouze učitelem, je za potřebí být profesionálem ve svém oboru, dobrým rádcem i pomocníkem. Nápomocna by mohla být i škola popřípadě stát. Z výsledků by se také mohlo usuzovat, že odborní pedagogičtí pracovníci by se mohli více věnovat a motivovat jednotlivé žáky, pokud by měli menší skupinu žáků v prvním ročníku a ve druhém se s původním záměrem dokončit vybraný obor mění, žák školu opouští.

9 ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na zjištění podílu učitele praktického vyučování na zvyšování motivace a zájmu o obor na českých středních odborných školách.

Mnohokrát bylo řečeno: co je motivace, jak se dělí, co si pod tímto výrazem představit. S motivací se setkáváme od počátku života. Motivace se zvyšuje s uvědoměním, že chceme něčeho dosáhnout.

Všichni učitelé praktického vyučování si uvědomují důležitost motivace na žáka. Každý volí jinou formu motivace zahrnutou do stanovení cílů výuky. Nejčastěji sděluje svůj postoj ke třídě, probouzí v nich sociální a poznávací potřeby, upevňuje a motivuje vztah k lepším výkonům. Snaží se zmírnit pocit ze strachu k praktickému vyučování. Bohužel na motivaci má vliv vlastní zkušenost žáka s dosavadními úspěchy nebo neúspěchy. Vzhledem k tomu má učitel mnohdy těžší práci úspěšně motivovat. Musí poskytnout příležitost k úspěchu i na nízké úrovni výkonu. Takový zážitek úspěchu vede postupně k vyšším cílům žáka a tím možnosti k snazší motivaci. Motivace musí být poskytována v určité sekvenci tak, aby žák neměl pocit, že musí podvádět, když se mu žádné motivace nedostává. To by mohlo vést až k nezájmu o obor. Přičemž je známo, že nejsnazší motivací je pochvala. Je na místě také zmínit, že pokud by učitelé odborných předmětů měli možnost získat základní informace o žákovi ihned při nástupu na vybraný obor, nemuseli by o něm složitě v průběhu roku získávat informace, které by mohly být využity k jeho motivaci. Měnili by své postoje rychleji, aby se co nejvíce přiblížil k žákovi a mohli ho vést správným směrem. Bohužel se v poslední době stává, že žák ztrácí zájem o vybraný obor již v prvním ročníku a ve druhém ročníku se původní záměr dokončit vybraný obor mění a žák školu opouští.

Dle mého názoru byl cíl práce naplněn. V teoretické části jsem se zmínil o motivaci na školách, jak se podílí učitel praktického vyučování na zvyšování motivace žáků o obor za využití různých metod ve vyučování. Stěžejní byla praktická část, zde byl sledován vliv učitele praktického vyučování na žáky. Zároveň vnímání žáků na motivační prvky učitele. Získaná data byla analyzována a interpretována, posléze graficky zpracována.

Díky nastudování odborné literatury a vyhodnocení odpovědí u obou dotazníkových šetření respondentů je zřejmé, že učitelé praktického vyučování se snaží působit na své žáky dostačenou motivací.

Výhrady vidím pouze v tom, že učitelé na žáky nahlíží jako na skupinu. Motivaci je zapotřebí zvýšit u některých jedinců. Učitel si musí více uvědomit, že žáci jsou více rozdílní, jejich sociální citění se velmi liší, každý z nich má již od dětství jiné hodnoty a tím i vyžadují jiný přístup.

Tím chci říci, že učitel praktického vyučování má mít o hodnocení aktivní části výuky zájem. Měl by být schopen mimo jiné i sebe evaluace, tím vyjádří odpovědnost za svou práci a povede lépe své žáky. K tomu, aby se zdokonaloval v motivačních prvcích je také zapotřebí sebevzdělávání. Možnost různých doplňkových kurzů nebo setkání s jinými odborníky, při kterých si mohou navzájem předávat získané metody motivace.

10 Seznam použitých zdrojů

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

PRŮCHA Jan, WALTEROVÁ Eliška, MAREŠ Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

PETTY Geoff. *Moderní vyučování*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. 568 s. ISBN 978-80-262-0367-4.

VACÍNOVÁ Marie, LANGOVÁ Marta a kol. *Kapitoly z psychologie učení a výchovy*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. 140 s. ISBN 978-80-86723-42-6.

FONTANA David. *Psychologie ve školní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 384 s. ISBN 80-7178-063-4.

VALÍŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana, *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Grada Publishing a.s., 2011, 456 s. ISBN 978-2473357-9.

ZORMANOVÁ Lucie. *Výukové metody v pedagogice*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing a.s., 2012, 160 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

FENSTERMACHER D. Gary, SOLTIS F. Jonas. *Vyučovací styly učitelů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 128 s. ISBN 978-80-7367-471-7.

BRÉDA, Jiří, ČAPEK, Robert, DANDOVÁ, Eva, KENDÍKOVÁ, Jitka, *Třídni učitel jako kouč*. Praha: Dr. Josef Raabe s.r.o., 2017, 125 s. ISBN 978-80-7496-293-6.

HORSKÁ, Viola. *Koučování ve školní praxi*, Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2009, 176 s. ISBN: 978-80-247-2450-8.

GROMNICA Rostislav. *Kapitoly z pedagogiky pro střední školy*. Vyd.1. Ostrava: Montanex a.s., 2010, 160 s. ISBN 978-80-7225-326-5.

MACEK Petr. *Adolescence*. Vyd.1. Praha: Portál, 1999, 208 s. ISBN 80-7178-348-x

MEZERA, A. *Pro jaké povolání se hodím?: Jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a budoucí povolání*. Vyd. 2. Brno: Computer Press, 2008. 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Maslowova pyramida lidských potřeb – Filozofie úspěchu. [online]. [cit. 2021-09-16]

Dostupné z: Maslowova pyramida lidských potřeb – Filozofie úspěchu (filosofie-uspechu.cz).

Informační a poradenské středisko (uradprace.cz [online]). [cit. 2021-09-27]

11 Seznam příloh

Příloha 1: Vzor dotazníku pro žáky

Příloha 2: Vzor dotazníku pro učitele

Příloha 1: Vzor dotazníku pro žáky

Vážení respondenti,

rád bych Vás požádala o anonymní vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit jako podklad k mé bakalářské práci na téma „Podíl učitele praktického vyučování na zvyšování motivace a zájmu o obor“. Cílem mého šetření je zjištění a zhodnocení, v jaké míře jste se setkali s motivací od svých praktických učitelů. Dotazník má 9 otázek a vyplnění zabere maximálně 20 minut. Vybranou odpověď prosím označte křížkem. U otázek s předepsanými řádky napište odpověď dle vlastních slov.

Děkuji Vám všem za spolupráci.

S pozdravem student IVP, České zemědělské univerzity v Praze.

Dotazník pro žáka:

1. Proč jste si vybral/a svůj studijní obor?
2. Měla nějaký vliv při výběru studijního oboru Vaše rodina?
ANO NE
3. Máte své karierní cíle v souvislosti s oborem, který studujete?
ANO NE
4. Dokáže Vás Vaš učitel motivovat ke studiu?
ANO NE
5. Jakým způsobem k Vám přistupuje učitel praktického vyučování?
6. Zajímáte se o svůj obor i mimo školní prostředí?
ANO NE

7. Těšíte se na praktické vyučování v rámci Vašeho vzdělávání?

ANO

NE

8. Přemýšlel/a jste někdy, že změníte svůj studijní obor?

ANO

NE

9. Jste:

ŽENA

MUŽ

Příloha 2: Vzor dotazníku pro učitele

Vážení respondenti,

rád bych Vás požádala o anonymní vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit jako podklad k mé bakalářské práci na téma „Podíl učitele praktického vyučování na zvyšování motivace a zájmu o obor“. Cílem mého šetření je zjištění a zhodnocení, v jaké míře dokážete motivovat své žáky v praktickém vyučování. Dotazník má 8 otázek a vyplnění zabere maximálně 20 minut. Vybranou odpověď prosím označte křížkem. U otázek s předepsanými řádky napište odpověď dle vlastních slov. Děkuji Vám všem za spolupráci.

S pozdravem student IVP, České zemědělské univerzity v Praze.

Dotazník pro učitele:

Otázka č.1: Myslíte si, že je motivace na žáka v praktickém vyučování důležitá?

ANO

NE

Otázka č.2: Dokážete motivovat?

ANO

NE

Otázka č.3: Jaké používáte prostředky k efektivní motivaci na žáka?

Uved'te dva nejčastější prostředky k efektivní motivaci.

Otázka č.4: Jaké styly výuky nejčastěji používáte?

Uved'te dva nejčastější prostředky k efektivní motivaci

Otázka č.5: Jaký je nejčastější důvod k ukončení studia?

Uved'te dva nejčastější prostředky k efektivní motivaci

Otázka č.6: Myslíte si, že vámi zvolený styl je dostačující?

ANO

NE

Otázka č.7: Kdy si podle vás žák uvědomí, že zvolil vhodný vzdělávací obor?

v prvním ročníku

ve druhem ročníku

na konci studia

Otázka č.8: Máte více jak tříletou praxi ve svém oboru praktického vyučování?

ANO

NE